
Implicațiile economice ale migrației internaționale – o analiză a transferurilor de capital în România

Maria – Monica HARALAMBIE,
Academia de Studii Economice din București, România,
E-mail: haralambie.monica@gmail.com

Bogdan Ștefan IONESCU,
Academia de Studii Economice din București, România

Rezumat

Acest articol analizează câteva dintre efectele pozitive și negative ale migrației internaționale asupra României, ca și țară de origine. În prima parte, studiul nostru își propune să valideze din punct de vedere statistic, luând în considerație date privind situația economică și socială din România în perioada 2008-2015, precum și răspunsurile primite de la un număr de 266 români stabiliți în străinătate, motivele care i-au condus la părăsirea țării.

În cea de a doua parte, în cadrul articolului este studiat efectul pe care transferul de capital îl are asupra unei legi economice bine-cunoscute și aplicate, legea lui Okun, din două perspective diferite: țări de destinație și țări de origine.

Cuvinte-cheie: Migrația internațională, emigrant, legea lui Okun, efectele economice ale migrației, cauzele migrației

Clasificare JEL: F22, F24

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Haralambie, M.M. and Ionescu, B.Ș. (2017), The economic implications of international migration – an analysis of capital remittances applied to Romania, *Audit Financiar*, vol. XV, no. 4(148)/2017, pp. 667-676, DOI: 10.20869/AUDITF/2017/148/667

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2017/148/667>

Data primirii articolului: 27.04.2017

Data revizuirii: 07.05.2017

Data acceptării: 08.05.2017

Introducere și stadiul cunoașterii în domeniu

Migrația internațională a devenit în ultima perioadă un subiect de interes atât pentru publicul larg, care a început să conștientizeze efectele acestui fenomen, dar și pentru instituțiile publice și reprezentanții statelor, care studiază fenomenul pentru a învăța să îl gestioneze cât mai eficient.

Referitor la subiectul migrației internaționale, interesul multor autori s-a concentrat asupra studierii cauzelor acestui fenomen: Boyd (2003), Clark ș.a. (2002), Mayda (2009), Ortega și Peri (2013), Beine și Parsons (2014).

Fenomenul migrației trebuie privit diferit în funcție de motivul pentru care o persoană decide să părăsească țara de origine. În literatura de specialitate se face distincție între migrația voluntară și involuntară și se analizează separat cele mai frecvente motive ale migrantului.

Conform definiției Organizației Internaționale pentru Migrație, refugiatul sau solicitantul de azil este acea persoană care părăsește țara de origine din cauza unor pericole serioase și care aplică pentru azil într-un alt stat. Un răspuns nefavorabil primit la cererea pentru azil a unui refugiat îl va trimite înapoi în țara de origine. Conform celor mai recente rapoarte Eurostat (2017), conflictele politice din țări precum Siria, Afghanistan sau Irak au determinat creșterea semnificativă a solicitărilor de azil în țări precum Germania, Ungaria, Suedia, Austria sau Italia, Migrația involuntară a trezit interesul unor autori precum Oliver-Smith și Hansen, 1982 sau Richmond (1988) care au analizat atât factorii adversi de natură politică, de mediu sau socială care au împins populații ale unor state să se relocheze, precum și răspunsul statelor în ceea ce privește problema refugiaților (Khoo et al, 2008, Schaeffer, 2009).

Migrația voluntară urmărește în principal decizii de natură economică și socială. Astfel, distingem între migrantul economic, pentru care motivul părăsirii statutului de origine este reprezentat de o îmbunătățire a propriei situații financiare (bani și carieră) și migrantul social, care urmărește îmbunătățirea condițiilor de trai pentru sine și familie (educație, sănătate, mediu politic). Importanța factorilor economici și sociali în contextul migrației internaționale a fost studiată cu atenție (Bauer și Zimmermann, 1999; Hatton și Williamson, 2002; Westmore, 2014).

Statele Uniunii Europene (UE) se confruntă și cu fenomenul migrației comunitare, care se bazează pe principiul liberei circulații și șederii a persoanelor în UE. Astfel, acutizarea migrației internaționale înspre statele Uniunii Europene în ultimii 4 ani are cauze diverse. Dacă ne referim la cifrele raportate de Eurostat pentru anul 2014, din cele 3,8 milioane de persoane care au imigrat în unul din cele 28 de state ale Uniunii Europene, doar 1,6 milioane erau cetățeni ai unor state terțe, în timp ce restul imigranților erau cetățeni europeni mânâți mai degrabă de dorința de bunăstare, decât de conflicte politice și militare din țara de origine, ca în cazul celorlalți imigranți. Astfel, din perspectiva cauzelor migrației internaționale, în literatura de specialitate este propus în mod frecvent pentru analiza factorilor de influență modelul gravitațional care ia în considerare dezechilibrele sociale, economice sau politice existente între țara de origine și țara de destinație (Cuaresma, Moser și Raggl, 2013).

Deși teoria modelului gravitațional susține că fenomenul migrației internaționale este determinat de o serie de factori de impuls din țara de origine în opoziție cu factorii de atracție din țara de destinație, datele Eurostat pentru anul 2014 arată că aceleași țări europene care sunt atractive pentru imigranți se dovedesc a fi neatractive pentru cetățenii lor. Astfel, țări precum Germania (884,9 mii), Regatul Unit (632,0 mii) și Franța (339,9 mii) au înregistrat cel mai mare număr de imigranți în 2014, urmate de Spania (305,5 mii) și Italia (277,6 mii). În același timp, cam aceleași state s-au confruntat cu fenomenul emigrării, datele oficiale raportând un număr mare de persoane care au părăsit țara: 400,4 mii de emigranți din Spania, 324,2 mii din Germania și 319,1 mii din Regatul Unit.

Studiul nostru analizează din punct de vedere calitativ, prin intermediul unui chestionar, care sunt principalele motive pentru care românii au decis să părăsească țara, respectiv care sunt comportamentele acestora din perspectiva transferului de sume de bani în țară, precum și sumele de bani cheltuite la întoarcerea în țară.

Pentru a valida din punct de vedere cantitativ impactul transferului de capital asupra economiei, am aplicat legea lui Okun asupra următorilor factori: Produsul Intern Brut (PIB), respectiv rata șomajului și am studiat relația existentă între aceștia.

1. Metodologia de cercetare bazată pe chestionar

Pentru a analiza dintr-o perspectivă calitativă motivele pentru care o parte din populație a decis părăsirea României, dar și fenomenul transferului de capital în țara de origine, am realizat un studiu pe bază de chestionar. Chestionarul a fost construit în așa fel încât să ne permită să identificăm dacă există o legătură între țara de destinație a populației migrante și volumul transferului de capital, frecvența veniturilor în țara de origine și sumele de bani cheltuite la întoarcerea acestora în țară. Pornind de la obiectivele asumate, am dezvoltat un set de 15 întrebări de tip grilă, acestea fiind structurate astfel: întrebări cu un singur răspuns, întrebări cu răspunsuri multiple sau întrebări de tip scală Likert. Chestionarul a fost creat folosind un instrument

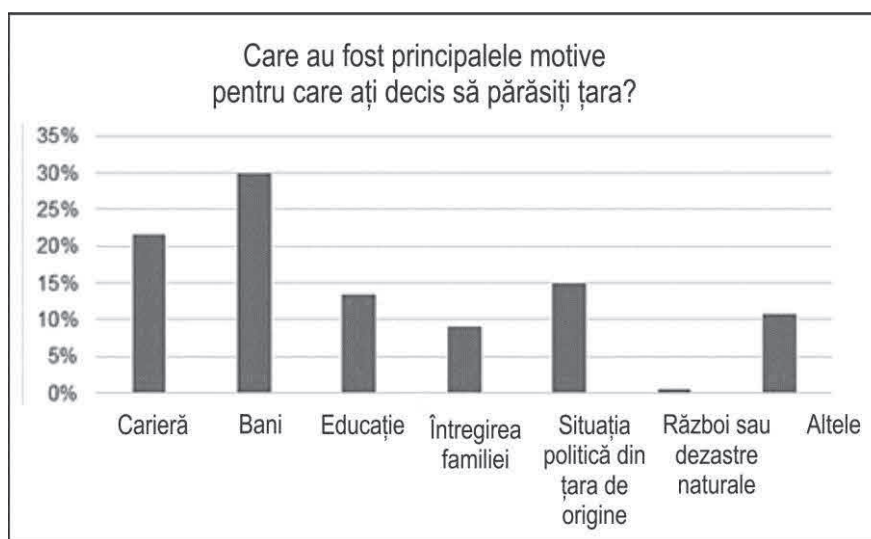
online gratuit și a fost distribuit pe rețelele de socializare către grupurile de români stabiliți în alte state precum și pe e-mail, în perioada 15 ianuarie – 15 martie 2017.

Analiza calității datelor și eliminarea răspunsurilor incomplete au condus la obținerea unui număr de 266 răspunsuri valide, care au fost analizate folosind instrumentul Microsoft Excel.

1.1. Ipoteza 1: Banii și lipsa locurilor de muncă sunt în topul motivelor de emigrare

Cei mai mulți respondenți ai chestionarului declară că principalul motiv pentru care au decis părăsirea țării este reprezentat de bani (30%), urmat de carieră (22%), situația politică din țara de origine (15%), educația (13%) și întregirea familiei (9%).

Figura nr. 1: Distribuția răspunsurilor la întrebarea „Care au fost principalele motive pentru care ați decis să părăsiți țara”

Din analiza datelor publicate de Eurostat și de Institutul Român de Statistică a reieșit faptul că informații privind numărul emigranților din România există doar pentru perioada 2008-2015. Bazându-ne pe răspunsurile la chestionarul pe care l-am lansat, am creat o regresie în care am setat ca și variabilă dependentă numărul de emigranți din România (variabila y) și ca și variabile independente următoarele:

- Câștigul salarial nominal mediu net lunar în România, ca reprezentativ pentru factorul „bani” (variabila x_1);
- Rata șomajului în România, ca reprezentativ pentru factorul „carieră” (variabila x_2); Gradul de cuprindere în învățământ a populației de vârstă școlară, ca reprezentativ pentru factorul „educație” (variabila x_3); și

- Indicele inegalității veniturilor, ca reprezentativ pentru factorul „situația politică din țara de origine” (variabila x4).

$$y = 694857,15 - 500,02 \times x_1 + 4223,27 \times x_2 - 3798,21 \times x_3 + 81469,64 \times x_4 \quad (1)$$

Regresia rezultată în urma analizei variabilelor de mai sus este următoarea:

Tabelul nr. 1: Valorile statistice ale regresiei (1)	
Valorile statistice ale regresiei	
Multiple R	0,978297587
R Square	0,957066169
Adjusted R Square	0,899821062
Standard Error	14967,89442
Observations	8

Coeficientul de determinare R2 de 95,7% indică o corelație puternică existentă între numărul de emigranți și factorii bani, carieră, situația politică din țara de origine

și educația, în timp ce semnele variabilelor în cadrul ecuației de regresie prezic în mod intuitiv situația reală din România.

Tabelul nr. 2: Rezultatele regresiei (1)								
	Coeficienți	Eroarea standard	t Stat	P-value	Mai puțin de 95%	Mai mare de 95%	Mai puțin de 95,0%	Mai mare de 95,0%
Intercept	694857,16	427221,64	1,63	0,20	-664752,78	2054467,09	-664752,78	2054467,09
Caștigul salarial nominal mediu	-500,03	95,73	-5,22	0,01	-804,68	-195,37	-804,68	-195,37
Rata șomajului	4223,28	6171,14	0,68	0,54	-15416,05	23862,61	-15416,05	23862,61
Gradul de școlarizare populației de vârstă școlară	-3798,21	3355,95	-1,13	0,34	-14478,34	6881,91	-14478,34	6881,91
Indicele inegalității veniturilor	81469,65	15201,59	5,36	0,01	33091,40	129847,89	33091,40	129847,89

1.2. Ipoteza 2: Metodele de transfer a sumelor de bani în țară nu depind în mod semnificativ de costul transferului

Modelul Rivera-Batiz (1982) analizează efectul migrației asupra țării de origine și concluzionează faptul că economia țării de origine este afectată de scăderea posibilităților de consum ale populației migrante. Același model este extins de Djajic (1986) care include în analiză efectul pe care îl produc sumele de bani transferate de către migranți către rudele rămase în țara de origine. Concluzia noului model propus de Djajic (1986)

este aceea că dacă sumele remise depășesc un anumit prag critic, populația rămasă în țara de origine va avea doar de câștigat, datorită creșterii consumului. Conform unui studiu WorldBank din anul 2004, transferurile bănești ale migranților în țara de origine au un efect semnificativ asupra economiei populației țărilor în curs de dezvoltare din Africa, Asia, Orientul Mijlociu și America Latină. Adams și Page (2005) folosesc un model statistic bazat pe date despre migrație, sumele remise și situația economică precară a 71 de țări în curs de dezvoltare și susțin efectul pozitiv al migrației internaționale asupra economiei acestor state.

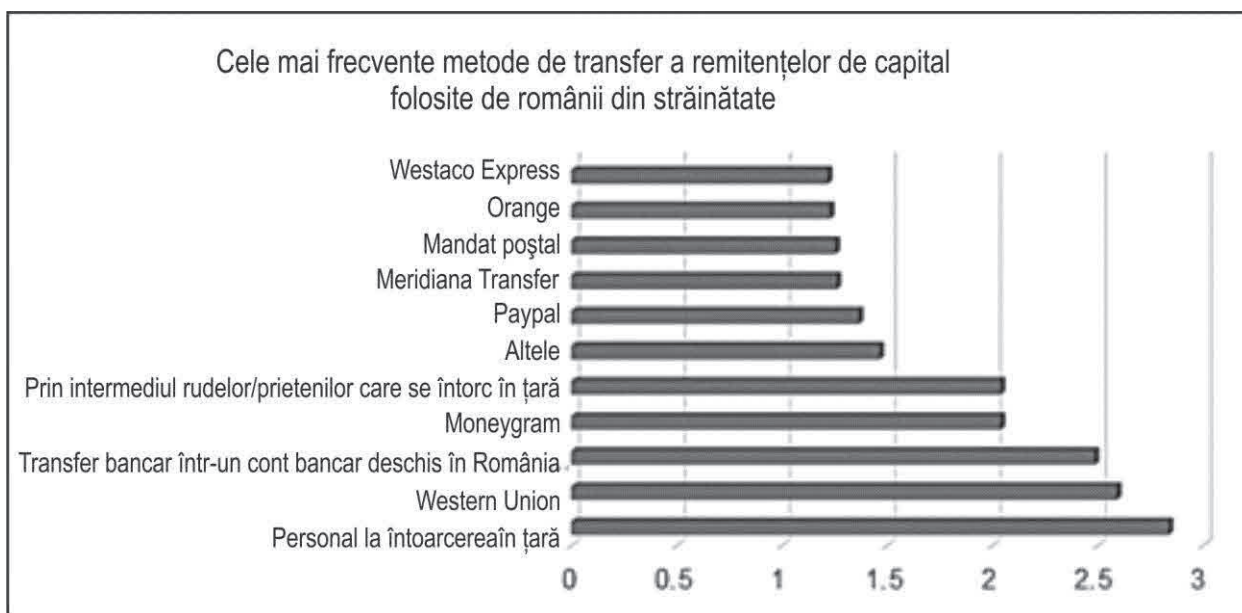
Datele Eurostat pentru anul 2015 arată o schimbare de poziție pentru Uniunea Europeană: dacă până în trecut statele Uniunii Europene se confruntau cu o ieșire netă de resurse financiare în anul 2015 situația s-a inversat. Altfel spus, imigranții străini care muncesc în UE au transferat în anul 2015 aproximativ 20,4 miliarde de euro către țările de origine, în timp ce sumele intrate în UE reprezentând remunerarea persoanelor angajate în alte jurisdicții au însumat 21,1 miliarde de euro, conducând la un transfer net pozitiv înspre UE de 0,7 miliarde de euro. România se află printre statele codage la capitolul procentajului cetățenilor străini din totalul populației: doar 0,4%, comparativ cu țări precum Luxemburg (45,9%) sau Liechtenstein (33,7%). Acest lucru explică motivul pentru care balanța sumelor remise de muncitorii străini către țara de origine (adică transferurile

de resurse financiare în țara de origine dintr-un alt stat european minus plățile rezidenților către un alt stat european) este pozitivă pentru țări precum România, Polonia, Serbia și Portugalia și negativă pentru țările vestice mult căutate de migranții comunitari precum Germania, Franța și Italia.

Rezultate sondajului arată că 72% dintre emigranți trimit bani în mod frecvent în țară, din care 27% remit sume de bani lunar, 35% o data la câteva luni, iar 39% de maxim 2 ori pe an.

Topul celor mai frecvente metode de transfer a capitalului în România este: personal la întoarcerea în țară, urmat de Western Union și transfer bancar într-un cont deschis în România.

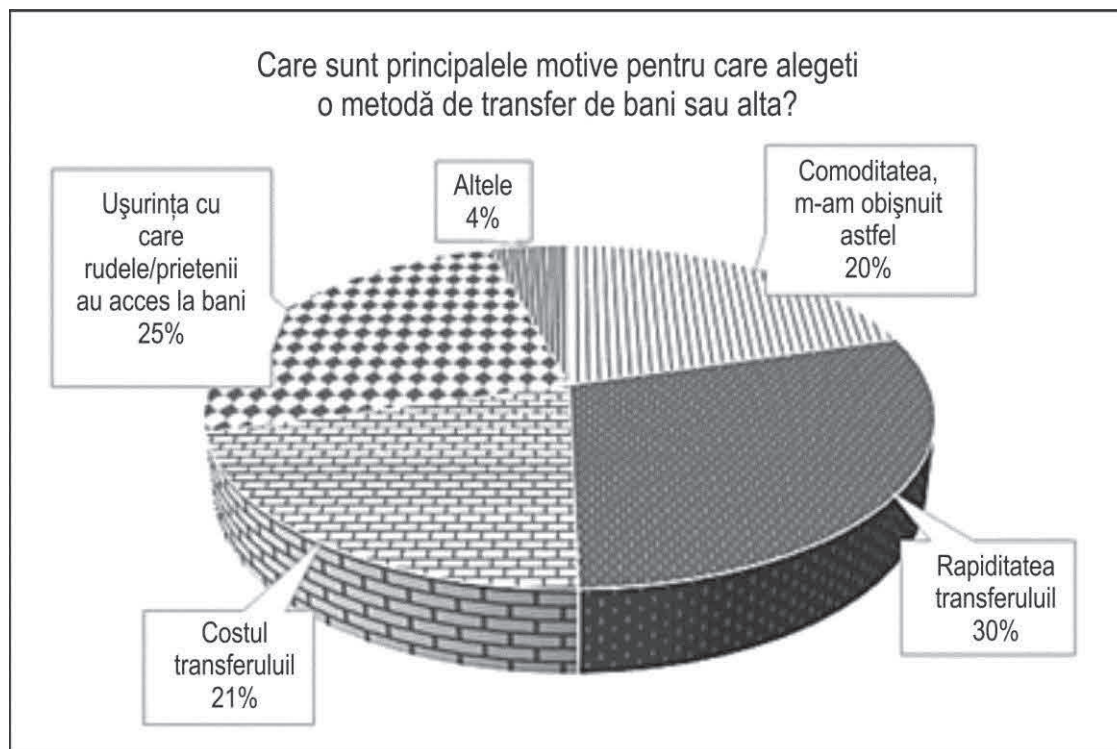
Figura nr. 2: Distribuția răspunsurilor la întrebarea „Vă rog să notați cu note de la 1 la 5 (1 - cel mai puțin frecvent, 5 - cel mai des) modalitățile folosite pentru a trimite bani rudelor/prietenilor din țară”

Totuși, dacă ne uităm la rezultatele obținute la întrebarea referitoare la motivația alegerii unei metode de transfer sau a alteia, rezultatele studiului înclină înspre cele referitoare la ușurința cu care rudele și

prietenii au acces la bani și rapiditatea transferului, și abia pe locul al treilea românii iau în considerare costul transferului.

Figura nr. 3: Distribuția răspunsurilor la întrebarea „Care sunt principalele motive pentru care alegeți o metodă de transfer de bani sau alta”

1.3. Ipoteza 3: Volumul sumelor de bani cheltuite la întoarcerea în țară depinde de țara de destinație

Am analizat în continuare frecvența întoarcerilor în țară a românilor stabiliți în afara acesteia, precum și durata și scopul vacanței petrecute în România.

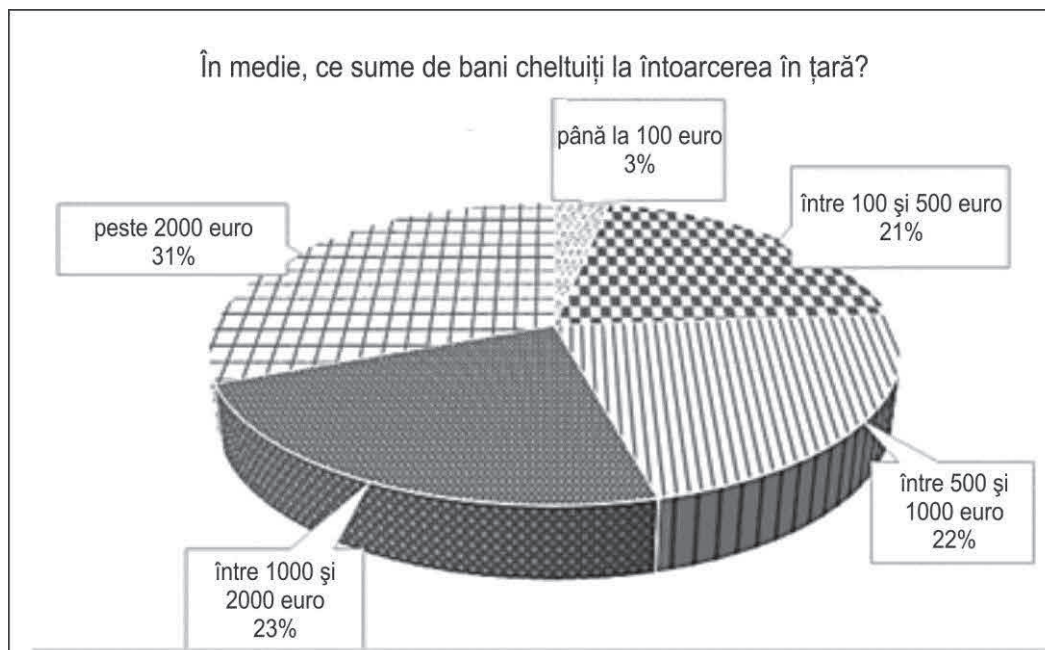
Întrebarea privind frecvența revenirii în țară arată că 34% dintre respondenți declară că se întorc în țară mai puțin de o dată pe an, 30% se întorc cel puțin o dată pe an, 22% spun că revin în România de 2 ori pe an, în timp ce restul se întorc cel puțin o dată la fiecare 3 luni. Totuși, corelând răspunsurile cu distribuția țărilor de destinație a respondenților la chestionarul nostru, este de înțeles această distribuție a răspunsurilor dacă luăm în considerare faptul că 34% dintre respondenți sunt stabiliți în Statele Unite ale Americii, 17% în Irlanda, 7%

în Germania și Lituania, urmate de Marea Britanie, Franța, Polonia și altele.

În ceea ce privește durata vacanței în România, aproximativ jumătate dintre respondenți declară că își petrec 2 săptămâni alături de cei dragi, un sfert declară că petrec în această țară mai mult de o lună, în timp ce restul declară că petrec sub 2 săptămâni în România.

Sumele de bani cheltuite în România sunt între 100 euro (3% dintre respondenți) și peste 2.000 euro (31% dintre respondenți), însă nu am găsit o corelație între țara de destinație și volumul sumelor cheltuite la întoarcerea temporară în țară. Astfel, putem conchide că mărimea sumelor de bani pe care emigranții le cheltuiesc la întoarcerea temporară în România are mai degrabă legătură cu o variabilă comportamentală și socială, și mai puțin cu țara de destinație.

Figura nr. 4: Distribuția răspunsurilor la întrebarea „În medie, ce sume de bani cheltuiți la întoarcerea în țară?”

Interesant de analizat sunt și categoriile de produse și servicii pe care sunt cheltuiți banii românilor întorși în țară. Răspunsurile la chestionar indică faptul că aproximativ o treime dintre respondenți aleg să își cheltuiască banii câștigați în străinătate pentru petrecerea timpului liber (petreceri, vacanțe), 19% pe produse de consum casnic (alimente, consumabile etc.), 13% pe sănătate (tratamente medicale sau stomatologice), 13% pe haine și produse de îngrijire personală, 11% pe construcții sau reparații ale locuinței, urmat, în ordine, de electrocasnice, investiții (conturi și depozite bancare, investiții imobiliare, financiare), agricultură și altele.

Astfel, ipoteza lansată conform căreia volumul sumelor de bani cheltuite de români la întoarcerea în țară ar depinde de țara de destinație, a fost respinsă, deoarece, pe baza celor 266 răspunsuri la chestionar, nu am reușit să identificăm vreo corelație statistică între consumul declarat al respondenților și țara de destinație a lor.

2. Efectele migrației asupra modificărilor ratei șomajului

Istoria economică ne indică faptul că există o legătură între volumul creșterii unei economii și mărimea

șomajului din acel stat. O astfel de relație a fost cuantificată prima dată de economistul Arthur Okun în anul 1962 care, analizând relația dintre produsul intern brut (PIB) al Statelor Unite ale Americii și rata șomajului înregistrată între 1948 și 1960, a conchis că, în medie, o creștere cu 1% a PIB determină o scădere cu 0,4% a ratei șomajului. Ecuația care descrie legea lui Okun este următoarea:

$$\Delta\text{Ș} = 1.4 - 0.4 \times \Delta\text{PIB} \quad (2)$$

După anul 1970 numeroși economiști au studiat valabilitatea ecuației de mai sus pentru diferite state și perioade: Moosa (1997), Lee (2000), Harris și Silverstone (2001), Sögner și Stiassny (2002), Moazzami și Dadgostar (2011), dar și aplicabilitatea ei la realitatea românească: Caraiani (2006), Turtorean (2007), Dinu, et. al. (2011). Studiile au arătat că principiile de bază ale legii lui Okun, și anume, că o modificare în potențialul economic al unei țări va determina o modificare de sens invers în rata șomajului, sunt valabile pentru majoritatea statelor și perioadelor. Totuși, diferențele de valoare calculate pentru coeficientul lui Okun pot fi influențate de mai mulți factori, printre care și nivelul migrației din statul respectiv.

Studiul nostru a pornit de la ipoteza că legea lui Okun este aplicabilă pentru România, însă relația dintre cele două variabile (PIB și rata șomajului) este mai slabă pentru țările care se confruntă cu un puternic efect emigraționist decât pentru cele care primesc un aflus mare de imigranți. Astfel, am calculat și analizat relația dintre creșterea PIB și modificarea ratei șomajului pentru 5 țări: România, Bulgaria și Spania, state care se confruntă cu un flux emigraționist puternic, pe de o parte, și Italia și Germania, destinații favorite ale imigranților, pe de cealaltă parte.

Am pornit de la ecuația:

$$y - y^* = \alpha \times (u - u^*) \quad (3)$$

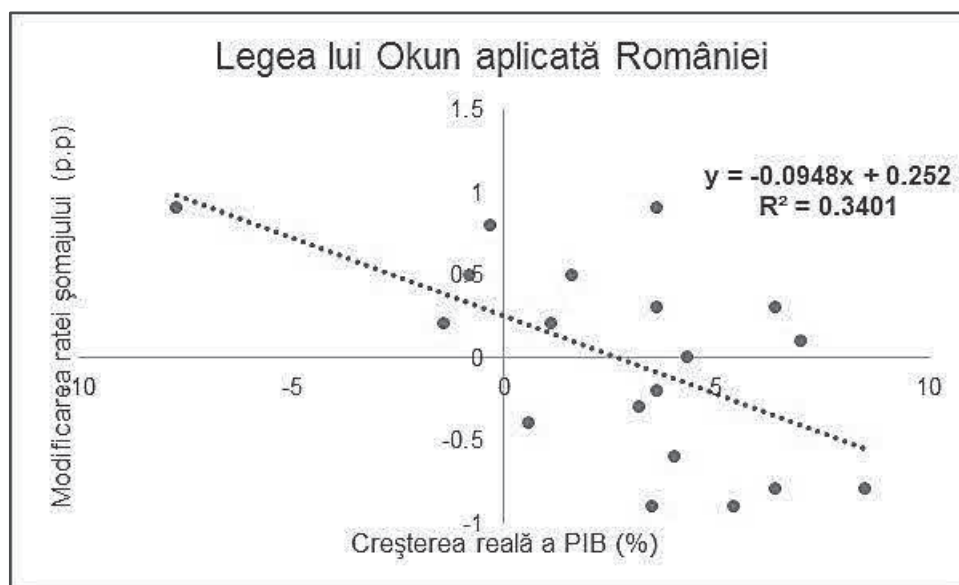
unde $y - y^*$ reprezintă decalajul dintre PIB-ul real și PIB-ul potențial al unei țări (adică PIB-ul din care am eliminat componenta ciclică aplicând filtrul Hodrick–Prescott – „HP”), iar $u - u^*$ reprezintă diferența dintre șomaj și șomajul natural (adică suma șomajului structural și al celui fricțional).

Pe baza datelor publicate de Eurostat, am determinat ecuația lui Okun valabilă în perioada analizată:

Tabelul nr. 3: Rezultatul aplicării legii lui Okun

Țară	Flux migraționist	Perioada analizată	Ecuația lui Okun	R ²	Creștere a PIB care ar menține rata șomajului neschimbată
Romania	emigrationist	1996 - 2016	- 0,0948x + 0,252	34,01%	2,66%
Spania	emigrationist	1995 - 2016	- 0,8765x + 1,4627	70,92%	1,67%
Bulgaria	emigrationist	1996 - 2016	- 0,452x + 0,8066	32,69%	1,78%
Italia	imigrationist	1995 - 2015	- 0,313x + 0,1774	54,37%	0,57%
Germania	imigrationist	1991 - 2016	- 0,2176x + 0,2156	25,76%	0,99%

Figura nr. 5: Legea lui Okun aplicată României pe date din perioada 1996 – 2016

Pe baza analizei de mai sus, observăm că în cazul României, o creștere 2,66% pe an a PIB ar păstra nivelul ratei șomajului constant, în timp ce în cazul Italiei de exemplu, o creștere anuală de 0,99% ar susține șomajul la același nivel ca și în anul precedent. Altfel spus, în cazul economiilor care se confruntă cu un flux net de emigranți, este nevoie de o creștere a PIB mai semnificativă pentru a putea determina o scădere vizibilă a ratei șomajului. Acest lucru este explicat în principal de 2 fenomene:

- în țări precum România, Spania, Bulgaria (țări cu emigrație masivă), o parte din populația activă înscrisă în rândul șomerilor, decide să părăsească

țara, însă oficial aceste persoane încă sunt raportate în statistica șomerilor. Astfel, chiar dacă PIB crește, nivelul ratei șomajului nu scade așa mult deoarece încă îi include pe unii emigranți; și

- o parte din creșterea PIB se datorează volumului mare de transfer de capital al emigranților, fiind astfel o creștere care nu se datorează creării de noi oportunități pe piața locală, care ar duce la scăderea șomajului.

Pe de altă parte, observăm că în cazul țărilor care nu se confruntă cu o ieșire așa masivă a populației muncitoare, precum Italia, relația lui Okun este mult mai vizibilă:

Figura nr. 6: Modificarea ratei șomajului în cazul Italiei, pe baza rezultatele prescrise de legea lui Okun

Concluzii

O analiză completă asupra unui subiect complex cum este migrația internațională trebuie să pornească de la înțelegerea motivelor persoanelor de a părăsi țara de origine și abia apoi să continue cu studierea efectelor acesteia, deja vizibile atât la nivel social, cât și economic și politic.

Din perspectiva cauzelor migrației, chestionarul nostru ne-a arătat faptul că motivația românilor, în particular și, dacă generalizăm, a emigranților are o strânsă legătură

cu situația economică, politică și socială din țara de origine. Astfel, folosind doar patru variabile proxy pentru a ilustra realitatea economică românească, am demonstrat că există o strânsă relație între rata șomajului, câștigul salarial nominal mediu net lunar în România, indicele inegalității veniturilor și gradul de cuprindere în învățământ a populației de vârstă școlară și numărul de emigranți din România în perioada 2008-2015. Această analiză poate fi extinsă prin introducerea altor variabile independente în model și studierea aprofundată a influenței fiecărui factor asupra volumului migrației nete din România.

Întorcându-ne apoi atenția asupra efectelor migrației asupra economiei, am aplicat un model economic bine-cunoscut și des utilizat, și anume legea lui Okun asupra datelor privind variația produsului intern brut și a ratei șomajului pentru cinci state: trei dintre ele având un aflus net de emigranți (România, Bulgaria și Spania) și două dintre ele având un aflus net de imigranți (Italia și Germania). Rezultatele indică o mai sensibilă modificare a ratei șomajului la o modificare a PIB-ului în Italia și Germania, ca repere pentru țări „de destinație”, față de modificarea mai greoaie în cazul României, Bulgariei și

Spaniei, țări „de origine”. Acest lucru este explicat mai ales de impactul transferurilor de capital asupra economiei țării de origine. Astfel, din studiul nostru cantitativ și calitativ reiese importanța tot mai mare pe care migrația internațională a are asupra unei țări, atât din perspectivă economică, cuantificabilă, cât și din perspectivă socială. Înțelegerea cauzelor și a efectelor acestui fenomen, va permite statelor să învețe să administreze eficient migrația pentru a beneficia de efectele pozitive ale acesteia.

BIBLIOGRAFIE

- Adams, H. Jr. și Page, J. (2005), Do international migration and remittances reduce poverty in developing countries? *World Development*, vol. 33, nr. 10, pp. 1645-1669, DOI 10.1016/j.worlddev.2005.05.004.
- Bauer, T. și Zimmermann, K. (1999), Assessment of possible migration pressure and its labour market impact following EU enlargement to Central and Eastern Europe. *A Study for the Department for Education and Employment*, Bonn.
- Beine, M. și Parsons, C. (2014), Climatic factors as determinants of international migration, *The Scandinavian Journal of Economics*, vol. 117, nr. 2, pp. 723 – 767, DOI 10.1111/sjoe.12098.
- Boyd, M. și Grieco, E. (2003), *Women and migration: Incorporating gender into international migration theory*, Disponibil la <http://incedes.org.gt/Master/boydgriecodiez.pdf>, accesat pe 25.03.2017.
- Caraiani, P. (2006), Alternative methods of estimating the Okun coefficient. Applications for Romania, *Romanian Journal of Economic Forecasting*, vol. 4, pp. 82 – 89.
- Clark, X., Hatton, T. și Williamson, J. (2002), Explaining US immigration 1971 – 1998, *Centre for Economic Policy Research Discussion Paper*, nr. 453, disponibil la <https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/40574/3/DP453.pdf>, accesat pe 25.03.2017.
- Cuaresma, J.C., Moser, M. și Raggl, A. (2013), On the determinants of global bilateral migration flows, *European Commission (European Research Area) Working Paper*, nr. 5, Disponibil la <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/125661/1/WWWforEurope_WPS_no005_MS14.pdf>, accesat pe 25.03.2017.
- Dinu, M., Marinaș, M.C., Socol, C. și Socol, A.G., (2011), Testing of the Okun's Law in Romania, *Economic Computation & Economic Cybernetics Studies & Research*, vol. 45, nr. 1, pp. 1-15.
- Djajic, S. (1986), International migration, remittances and welfare in a dependent economy, *Journal of Development Economics*, vol. 21, nr. 2, pp.229-234, DOI 10.1016/0304-3878(86)90059-3.
- Eurostat, (2017), *Database*, disponibil la <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>, accesat pe 8.02.2017.
- Harris, R. și Silverstone, B. (2001), Testing for asymmetry in Okun's law: A cross-country comparison, *Economics Bulletin*, vol. 5, nr. 2, pp. 1-13.
- Hatton, T. și Williamson, J. (2002), What fundamentals drive world migration?, *National Bureau Of Economic Research, Working Paper* 9159, DOI 10.3386/w9159.
- Institutul Național de Statistică (2017), *Database*. Disponibil la <http://statistici.insse.ro/shop/>, accesat pe 4.03.2017.
- Khoo, S.E., Hugo, G. și McDonald, P. (2008), Which skilled temporary migrants become permanent residents and why, *International Migration Review*, vol. 42, nr. 1, pp. 193-226, DOI 10.1111/j.1747-7379.2007.00118.x.

15. Lee, J. (2000), The robustness of Okun's Law: Evidence from OECD countries, *Journal of Macroeconomics*, vol. 22, nr. 2, pp. 331-356, DOI 10.1016/s0164-0704(00)00135-x.
16. Mayda, A.M. (2009), International migration: A panel data analysis of the determinants of bilateral flows, *Journal of Population Economics*, vol. 23, nr. 4, pp. 1249 - 1274, DOI 10.1007/s00148-009-0251-x.
17. Moazzami, B. și Dadgostar, B. (2011), Okun's Law revisited: Evidence from OECD countries, *International Business & Economics Research Journal*, vol. 8, nr. 8, DOI 10.19030/iber.v8i8.3156.
18. Moosa, I. (1997), A cross-country comparison of Okun's coefficient, *Journal of Comparative Economics*, vol. 24, nr. 3, pp. 335-356, DOI 10.1006/jcec.1997.1433.
19. Oliver-Smith, A. și Hansen, A. (1982), Involuntary migration and resettlement: causes and contexts, *Westview Press*, pp. 1-9.
20. Ortega, F. și Peri, G. (2013), The effect of income and immigration policies on international migration, *Migration Studies*, vol. 1, nr. 1, pp. 47- 74, DOI 10.3386/w18322.
21. Richmond, A. (1988), Sociological theories of international migration: The case of refugees, *Current Sociology*, vol. 36, nr. 2, pp. 7-25, DOI 10.1177/001139288036002004.
22. Rivera-Batiz, F. (1982), International migration, non-traded goods and economic welfare in the source country, *Journal of Development Economics*, vol. 11, nr. 1, pp. 81-90, DOI 10.1016/0304-3878(82)90043-8.
23. Schaeffer, R. (2009), *Understanding globalization: The social consequences of political, economic and environmental change*, Rowman & Littlefield, New York.
24. Sögner, L. și Stiassny, A. (2002), An analysis on the structural stability of Okun's law - a cross-country study, *Applied Economics*, vol. 14, pp. 1775-1787, DOI 10.1080/00036840210124180.
25. Turturean, C. I. (2007), Okun's Law for Romania during 1992 – 2004, *MPRA Paper*, nr. 10638, Disponibil la https://mpra.ub.uni-muenchen.de/10638/1/MPRA_paper_10638.pdf, accesat pe 25.03.2017.
26. Westmore, B. (2014), International migration. The relationship with economic and policy factors in the home and destination country, *OECD Journal: Economic Studies*, pp. 101 – 122, DOI 10.1787/5jz123h8nd7l-en.